

Sygn. akt III KS 25/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie **W. C.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 21 kwietnia 2022 r.

w Izbie Karnej

skargi obrońcy oskarżonego na wyrok Sądu Okręgowego

w P. z dnia 7 grudnia 2021 r., sygn. akt II Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 11 czerwca 2021 r., sygn. akt II K (...)

i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zarządza zwrot oskarżonemu kwoty 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych uiszczonej tytułem opłaty od skargi.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P., wyrokiem z dnia 11 czerwca 2021 r., sygn. akt II K (...) uniewinnił oskarżonego W. C. od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu polegającego na tym, że w dacie bliżej nieustalonej w miesiącu maju 2016 r. w P. woj. (...) poprzez zamontowanie w samochodzie marki I. (...) nr rej (...) wału pędnego, w którym wykonano na jego zlecenie modyfikację i mając świadomość jej niezgodności z technologią producenta, a polegającą na jego wydłużeniu o 600 mm wskutek zastosowania dwóch rur, których łączna grubość ścianki wynosiła 5,5 mm w stosunku do oryginalnej 3,0 mm, co spowodowało przeszczywnienie odcinka wstawianego w stosunku do oryginalnego odcinka wału i poprzez to niezachowanie podstawowej zasady zapewnienia identycznej wytrzymałości na skręcanie, jak w przypadku rury wału oryginalnego, skutkujące zwiększeniem ciężaru wału w jego końcowym fragmencie, przesunięciem środka ciężkości, nierównomiernym rozkładem naprężeń wywołanym przenoszeniem momentu obrotowego, co z kolei spowodowało jego skrócenie i ugięcie w najsłabszym miejscu, tj. tam gdzie znajduje się koniec włożonej rury i było bezpośrednią przyczyną zdarzenia drogowego zaistniałego w dniu 30 maja 2016 r. w miejscowości R., w wyniku którego, pasażer ww. pojazdu J. Ł. doznał obrażeń ciała w postaci złamania kręgosłupa szyjnego - niestabilnego, złamania kręgu C1 z uszkodzeniem więzadła poprzecznego zęba obrotnika, złamania kręgosłupa piersiowego - złamania stabilnego Th2 i Th3, złamania nasady dalszej kości promieniowej lewej, krwiaka śródmózgowego płata czołowego prawej półkuli mózgu, zapalenia opon mózgowo - rdzeniowych i mózgu oraz rozmiękanie mózgu i rdzenia kręgowego, poprzez co naraził pokrzywdzonego J. Ł. na niebezpieczeństwo utraty życia i nieumyślnie spowodował śmierć J. Ł. w dniu 27 sierpnia 2016 r., tj. przestępstwa z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Na skutek apelacji wniesionych na niekorzyść oskarżonego przez prokuratora i pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 7 grudnia 2021 r., sygn. akt II Ka (...) uchylił zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Ze skargą na wyrok kasatoryjny wystąpił obrońca oskarżonego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na jego treść, a mianowicie art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w P. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, co wyniknęło z nieuzasadnionego przyjęcia, że zaszła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, w sytuacji gdy prawidłowa analiza czynności dokonanych przez Sąd I Instancji nie dawała podstaw do wydania wyroku kasatoryjnego w oparciu o przesłankę z art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., a wskazane przez Sąd odwoławczy uchybienia Sądu Rejonowego w postaci dowolnej oceny dowodów i błędu w ustaleniach faktycznych oraz potrzebne (zdaniem Sądu Okręgowego) do wykonania czynności w postaci ponownego przesłuchania oskarżonego i świadków P. W., R. L., W. B., J. B. oraz F. K., w żadnej mierze nie uzasadniały konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całym zakresie.

Mając na względzie powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnej odpowiedzi na skargę Prokurator Rejonowy w S. wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga obrońcy oskarżonego okazała się uzasadniona.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że aktualnie obowiązujące przepisy procedury karnej (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.) ustanawiają regułę, że sąd odwoławczy, po rozpoznaniu sprawy wydaje orzeczenie merytoryczne (utrzymujące w mocy zaskarżone orzeczenie lub zmieniające zaskarżone orzeczenie), a nie orzeczenie kasatoryjne (uchylające zaskarżone orzeczenie i przekazujące sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania). Możliwość wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym stanowi wyjątek, uzasadniony bądź procesowymi ograniczeniami swobody orzekania sądu odwoławczego, bądź też zaistnieniem takich rażących uchybień w procedowaniu sądu pierwszej instancji, które wręcz dyskwalifikują postępowanie przed sądem *a quo* jako podstawę rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (zob. uchwałę składu

siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz. 31).

Z powyższymi uregulowaniami koresponduje również przepis art. 452 § 2 k.p.k. wprowadzający zasadę, że sąd odwoławczy sam przeprowadza dowody, nie uchyla zaś – w celu ich przeprowadzenia – zaskarżonego wyroku przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (zob. D. Świecki, Postępowanie odwoławcze w sprawach karnych. Komentarz i orzecznictwo. Warszawa 2018, s. 348; wyroki Sądu Najwyższego: z 20.12.2018 r., IV KS 29/18; z 4.07.2019 r., V KS 18/19).

Takie ukształtowanie pozycji i zadań sądu odwoławczego powiązane z przyznaniem mu szerokich uprawnień w sferze postępowania dowodowego uzasadnione było potrzebą ograniczenia liczby wyroków kasatoryjnych do tych sytuacji, w których przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi meriti było niezbędne dla realizacji celów postępowania karnego (por. również postanowienie SN z 26.01.2021 r., IV KS 1/21).

Uregulowania w zakresie możliwości wydania wyroku kasatoryjnego ograniczają jednocześnie zakres kognicji Sądu Najwyższego rozpatrującego skargę opartą na przepisach rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego. Zadaniem Sądu Najwyższego jest wyłącznie skontrolowanie, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnej przeszkody, określonej w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.) – zob. m.in. wyroki SN: z 15.03.2022 r., I KS 10/22; z 24.02.2022 r., V KS 2/22.

Analiza pisemnych motywów wyroku Sądu Okręgowego prowadzi do wniosku, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego było stwierdzenie szeregu uchybień w sferze kompletowania i oceny materiału dowodowego przez Sąd I instancji. Skutku owych uchybień dla przedmiotu procesu Sąd odwoławczy jednak nie określił, o czym przekonują – świadczące o dużej powściągliwości w tym zakresie – stwierdzenia zawarte w pkt. 3.1. (w części dotyczącej oceny zasadności zarzutów apelacji, s. 8 akapit 2) oraz pkt. 5.3.1.2.1. (s. 12 *in fine*), jak również

niewskazanie – jako podstawy uchylenia wyroku Sądu *meriti* – przepisu art. 454 § 1 k.p.k.

Sąd odwoławczy podzielił stanowisko apelujących odnośnie do dowolnej oceny zeznań świadka P. W. oraz wyjaśnień oskarżonego. Przedstawiając stosowną argumentację w tym zakresie odwołał się do zeznań świadków: J. B., F. K., R. L., W. B., jak również opinii biegłych A. O. i J. D.. W konkluzji swoich rozważań doszedł do wniosku, że „dokonana przez Sąd Rejonowy ocena dowodów nosi znamiona dowolności, zaś poczynione ustalenia faktyczne mają status wadliwych”. Sąd Okręgowy nie odniósł się przy tym do zarzutów naruszenia art. 424 § 1 pkt. 1 k.p.k. i art. 172 k.p.k. w zw. art. 366 k.p.k. z zw. z art. 410 k.p.k. podniesionych przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej uznając – po myśli art. 436 k.p.k. – że rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania.

Formułując zalecenia, co do dalszego toku postępowania Sąd odwoławczy nakazał „przesłuchać oskarżonego (jeżeli naturalnie nie skorzysta z prawa do odmowy składania wyjaśnień) i świadków: P. W., R. L., W. B., J. B., F. K.. Gdy mowa o pozostałych dowodach osobowych to należy wskazać, że o ile Sąd I instancji nie będzie widział potrzeby, albo stan sprawy nie będzie tego wymagał (*vide* inicjatywa i stanowiska stron) rozpoznając ją ponownie, w związku z treścią rozstrzygnięcia sądu odwoławczego, może skorzystać z dyspozycji art. 442 § 2 k.p.k. i poprzestać na ujawnieniu tychże dowodów”. Zobligował również Sąd mający ponownie rozpoznać sprawę do „przeanalizowania kwestii zawartych w apelacji prokuratora i pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej oraz wskazanych przez Sąd Okręgowy, które zostały pominięte lub niedostrzeżone przez Sąd Rejonowy”.

Przytoczone powyżej fragmenty pisemnego uzasadnienia zaskarżonego skargą wyroku wskazują więc, że Sąd odwoławczy – dopatrując się mankamentów w sferze kompletowania i oceny materiału dowodowego – nie sprostął powinnościom ciążącym na nim w takiej sytuacji, które przywołano na wstępie niniejszych rozważań Sądu Najwyższego.

Uchylenie zaskarżonego apelacjami wyroku połączone z nakazem dokonania nie tylko ponownej oceny zgromadzonych już dowodów, ale obszernego uzupełnienia materiału dowodowego, przeczy stanowisku, jakoby w sprawie

zachodziła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k.

Sąd Najwyższy – wyjaśniając zakres przedmiotowy tej przesłanki uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania – stwierdził, że zachodzi ona wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchwałę SN z 22.05.2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, nr 6, poz. 31). W niniejszej sprawie taka okoliczność nie miała miejsca. Natomiast konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, względnie potrzeba dokonania ponownej, spełniającej wymogi art. 7 k.p.k., oceny dowodów już zgromadzonych nie mieści się w ustawowych podstawach orzeczenia kasatoryjnego, w znaczeniu wynikającym z art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., bez względu na rangę tych dowodów i ich znaczenie dla wyniku postępowania.

Jeżeli więc Sąd II instancji dopatruje się – w płaszczyźnie zarzutów środka odwoławczego – określonych mankamentów w sferze kompletowania i oceny materiału dowodowego, obligowany jest uzupełnić postępowanie dowodowe we własnym zakresie, a następnie dokonać swobodnej oceny całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału (art. 7 k.p.k.). Uchylenie się od konwalidacji wadliwości postępowania *meriti* w stopniu umożliwiającym zajęcie własnego, niebudzącego wątpliwości stanowiska i wydanie orzeczenia merytorycznego, o jakim mowa w art. 437 § 1 i 2 k.p.k. połączone ze scedowaniem tego, w trybie art. 442 § 1 i 3 k.p.k., na sąd *meriti*, który miałby ponownie rozpoznawać sprawę, jest – w świetle art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. – niedopuszczalne, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 439 k.p.k. oraz w razie zaktualizowania się zakazu *ne peius*, o jakim stanowi art. 454 § 1 k.p.k.

Nawet zresztą związana z tą ostatnią zasadą możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania aktualizuje się dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy - w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień

stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) - stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. (zob. uchwała składu 7 sędziów SN z 20.09.2018 r., I KZP 10/18, OSNKW 2018, nr 11, poz. 73).

Stwierdzenie, że w sprawie doszło do naruszenia podniesionego w skardze przepisu art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. okazało się wystarczające do jej uwzględnienia, co skutkować musiało uchYLENIEM zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Odnosząc się natomiast do dalszej argumentacji skarżącego, nawiązującej szczegółowo do zgromadzonych w sprawie dowodów osobowych, należało przypomnieć, że Sąd Najwyższy z uwagi na prawne uwarunkowania rozwiązania konstrukcji skargi na orzeczenie sądu odwoławczego nie jest uprawniony do dokonywania oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (zob. np. postanowienia SN: z 12.01.2022 r., IV KS 64/21; z 11.06.2021 r., III KS 1/21).

Z tych powodów uwzględniając skargę, należało uchylić wyrok Sądu odwoławczego i sprawę przekazać temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy będzie miał na uwadze, że na obecnym etapie postępowania zarówno obowiązek gromadzenia dowodów, jak i swobodnej ich oceny – w płaszczyźnie zarzutów podniesionych w obu wywiedzionych apelacjach – ciąży wyłącznie na Sądzie odwoławczym. Dlatego Sąd ten dokona ponownej oceny kompletności podstawy dowodowo - faktycznej sprawy, rozważając przy tym ewentualną potrzebę uzupełnienia bądź weryfikacji materiału dowodowego w kierunku zaproponowanym w pisemnym uzasadnieniu uchylonego przez Sąd Najwyższy wyroku.

Wobec uwzględnienia skargi w całości, należało zwrócić skarżącemu sumę uiszczoną tytułem opłaty od tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.).

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej wyroku.

